

Woodyra várva

Szárnyakat bontott a Debian új pingvinje, amely már a 3.0-s változatszámot viseli és a fedőneve: Woody. E cikk írásának pillanatában még csak a próbaváltozat érhető el, így ezt vettük nagytíró alá.

A Debian GNU/Linux sokban különbözik a RedHattól és társaitól. Sokak szerint például abban, hogy a Debian kevésbé felhasználóbarát változat, amelynek telepítése és beállítása bárki számára komoly feladatot jelenthet. Igaz, a RedHat, a SuSE, a Mandrake és a hozzájuk hasonló terjesztések esetében már tízpercnyi telepítés után kész, előre beállított rendszer fogad minket, amelyet azonnal munkára foghatunk. A Debiannál más a helyzet: a telepítés hosszadalmasabb, „macerásabb”, de végeredményként az adott feladatra tökéletesen testreszabott és beállított rendszerhez jutunk. A Debian nem üzleti vállalkozás, készítői csupán kedvtelésből fejlesztik. Az említett változatokkal szemben ez is fontos különbség, ugyanis a Debiant nem az üzleti érdek vezérli, hanem a szakemberek szemszögéből kínál megoldást a különböző feladatokra, ezért is nagyon népszerű a Linuxot már behatóbban ismerő felhasználók körében.

A kezdő felhasználóknak általában nem ajánlják, hogy a Debian legyen életük első Linuxa, mivel a telepítéshez elkelhet némi linuxos tapasztalat. Ezért mi is azt javasoljuk, hogy a Linuxszal való első ismerkedéshez először valamelyik, kifejezetten a kezdő felhasználókat megcélzó változattal próbálkozzunk, például Mandrake-vel vagy SuSE-vel. Akik azonban elég bátrak ahhoz, hogy kipróbálják a Debiant, azoknak e cikkben bemutatjuk a telepítés legfontosabb lépéseit.

A Debian gyökerei

A Debian története 1993 augusztusára nyúlik vissza, amikor „alapító atyja”, **Ian Murdock** elhatározta, hogy új nyílt Linux-változatot hoz létre. Így született meg a Debian elnevezés, amely két – Ian és felesége, **Debra Murdock** – keresztnév ötvözéséből állt össze. Murdock a GNU-projekt szellemében kívánt valami újat létrehozni. Ez lett az 1984-ben elindított projekt neve, amely nem kisebb célt tűzött maga elé, mint egy vadonatúj, nyílt, Unix-típusú operációs rendszer létrehozását. A GNU legelterjedtebb változatai a Linux-rendszermagot használják, habár már készülöben van a GNU saját magja is, amely a Hurd nevet kapta. A Hurd még fejlesztés alatt áll, de ha egyszer elkészül, akkor elképzelhető, hogy a Linux komoly vetélytársa lesz. A Debianban található alprogramok nagy része ebből a GNU-projektből származik, erre utal a GNU/Linux név is. Természetesen a Debian együttműködik a többi Linux-változattal.

Jelen

Jelen pillanatban a Debian üzembiztos változata a Potato fedőnevű 2.2-es. A Woody – amelyről cikkünk is szól – jelenleg még csak próbaszakaszban található, azaz jócskán lehetnek benne eddig még fel nem derített hibák. Ennek következtében a Debian semmiféle biztosítékot nem ad a rendszer helyes működésére, mindenki csak saját felelőségére használja! A Debiannak létezik már a Woody-nál is „újabb” változata, amely SID néven került a köztudatba. (A SID a Stil In Development

vakból tevődik össze, jelentése „fejlesztés alatt”, tehát a SID-ből sohasem lesz üzembiztos változat.)

Mit is tartalmaz a Woody?

Az operációs rendszer öt és fél CD-n „terpeszkedik el”, habár a legfontosabb alkalmazások az első három korongon elfértek. Az alapmag a 2.2.19-es, de természetesen a 2.4-es sorozat is helyet kapott benne. A rendszer alapkönyvtárának szerepét a Glibc 2.2-es tölti be, a grafikus rendszer motorja pedig az Xfree 86 4.1-s változata. Ezenkívül megtaláljuk benne a KDE 2.1.1-et és a Gnome 1.4-et is.

Felépítés

A Potatóhoz hasonlóan a csomagok fellepipítése itt is az APT (Advanced Package Tool) segítségével történik. Az APT ugyan még fejlesztés alatt áll, ámde nagyon hatékony csomagkezelő rendszer. Segítségével például akár az Internetről, akár CD-ről egy parancs kiadásával felpakolhatunk egy Debian-csomagot úgy, hogy az adott csomaghoz szükséges további csomagok is telepíthetők. Ezenkívül alkalmazásainkat, sőt akár az egész rendszert egy utasítás segítségével frissíthetjük.

A telepítés és a beállítás

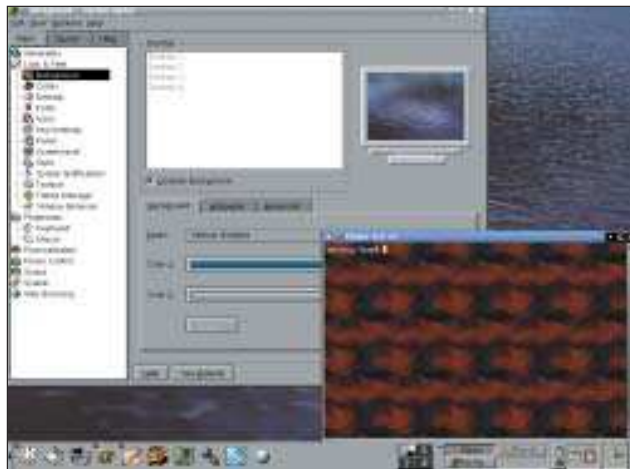
A Debian Woody telepítése, hasonlóan a Debian GNU/Linux korábbi változataihoz, két részből épül fel. A telepítés első szakaszában csak egy alrendszer kerül a merevlemezünkre, amely ugyan már működőképes, de a legfontosabb csomagokon kívül semmi egyebet sem tartalmaz. Ennek az alrendszernek a telepítése után immár új Linuxunk alól kezdhetjük meg a telepítés második szakaszát, azaz a szükséges csomagok kiválasztását és telepítését.

A Debian telepítőjét a legegyszerűbb az első CD-ről elindítani, de a telepítést DOS alól is elkezdhetjük a CD *INSTALL* könyvtárában található *boot.bat* indításával. Telepítés közben szabadon választhatunk a különböző menüpontok között, a telepítő azonban mindig felajánlja a következő logikus lépést.

Első komoly feladatunk a merevlemez felosztása lesz, itt azonban ugyanazokat az elveket kell követnünk, mint a többi Linux-telepítés során: létre kell hoznunk egy csereterületet és legalább egy linuxos lemezterületet. A csereterület méretének meghatározására általában az a bevált módszer, hogy meglévő fizikai memóriánk méretének a kétszeresét vesszük, de a csereterület méretének nem érdemes meghaladnia a 128 MB-ot (minél több memóriánk van, annál kevesebb csereterületre lesz szükségünk). A rendszer lemezrészének mérete a rendszer feladatától függ. Egy átlagos rendszer mérete körülbelül 500 MB, de például egy levelezőkiszolgálóé gyakran még a 100 MB-ot sem éri el. Egy otthoni rendszer mérete viszont a fellepipített alkalmazásoktól függően akár az 1 GB-ot is meghaladhatja.

A többi Linuxhoz hasonlóan itt sem kötelező az egész rend-

szert egy lemezterületen elhelyezni. A Linux szempontjából mindegy, hogy a rendszert elsődleges vagy logikai lemezterületen helyezzük-e el. Ha régebbi (1998 előtti) BIOS-t birtoklunk, egy dologra vigyáznunk kell: ha az indításvezérlőt (LILO) a merevlemez rendszerindító területére (Master Boot Record – MBR) telepítjük, és a rendszer merevlemezünk felső területein (az első

Kde-felület

1023 cylinder feletti részében) található, akkor a LILO nehézségekbe ütközhet. Ezt a gondot úgy kerülhetjük el, hogy a `/boot` könyvtárat, amelyben operációs rendszerünk rendszermagja is fellelhető, a merevlemezünk elején létrehozott 10–20 MB-os részen helyezzük el (ez biztonsági szempontól is előnyös megoldás). Természetesen a jelenlegi BIOS-oknál ezzel már nem kell foglalkoznunk, a LILO merevlemezünk bármelyik „zugából” el tudja indítani rendszerünket.

A merevlemez felosztása a `cdisk` nevű menüvezérelt programmal zajlik. Használata könnyen elsajátítható, így most nem térünk ki rá. Két dologra vigyázzunk: ne felejtjük indíthatóvá tenni a **Bootable** gomb segítségével, és a **Write** gombbal menteni ténykedésünk eredményét.

Ezután következik a csereterület felélesztése és a lemezterületek formázása. Ha több linuxos lemezterületet készítettünk, akkor először azt formázzuk le, amelyiket fő (/) lemezterületnek szánunk.

Ha elkészültünk, következhet a rendszermag és az eszközfájlok telepítése. A megjelenő listából válasszuk ki a CD-ROM-ot, majd az ezután megjelenő párbeszédablaknál nyomjunk ENTER-t. Ezt követően lehetőségünk nyílik a különböző magmodulok betöltésére. A Linux rendszermagja modularizált, azaz egyes eszközök támogatása nem magában a magban, hanem egy külön egységben (modulban) található. Ezeket a modulokat a felhasználó kedvére ki- és betöltheti. A modularizált mag kevesebb helyet foglal a memóriában, mivel az adott modul csak akkor töltődik be, amikor valóban szükség van rá. Itt most csak azokat a modulokat töltjük be, amelyeket állandóan használunk. Gyakran az értékeiket is meg kell adnunk, de ez alól a PCI-os eszközök általában kivételt képeznek. Hogy melyik modulnak milyen értéket adhatunk, arról a rendszermag leírásában olvashatunk részletesen. Ha elkészültünk, az **Exit** menüponttal léphetünk tovább.

A következő lépés gépünk nevének (*hostname*) beállítása, és ha gépünk közvetlenül csatlakozik valamilyen hálózathoz, akkor a hálózati adatokat is itt adhatjuk meg. Ilyen például az IP-cím, a hálózati maszk, az átjáró és a DNS-kiszolgáló címe.

Ezeket az adatokat hálózatunk rendszergazdájától tudakolhatjuk meg.

Ha ezen is sikeresen túljutottunk, a telepítő elkezd feltelepíteni a legszükségesebb csomagokat. Az alaprendszer a merevlemez körülbelül 80 megányi helyet foglal el.

A telepítés első szakaszának lezárásaként a LILO telepítése kerül sorra. Ha csak Linux található a számítógépünkön, vagy az indítani kívánt operációs rendszert a LILO-val szeretnénk kiválasztani, telepítsük az MBR-be. Amennyiben Linuxunkat más indításvezérlővel szeretnénk indítani, a linuxos lemezterületünk indítórészébe helyezzük el. Itt nyílik lehetőségünk arra is, hogy a LILO-hoz további operációs rendszereket adjunk, amelyek közül majd a számítógép bekapcsolásakor választani lehet. Ha a LILO használatát el szeretnénk kerülni, a telepítővel egy indítólemezt is készíttetnünk kell. Azt javaslom, hogy ezt a lépést akkor is végezzük el, ha a LILO-t már telepítettük, ugyanis ha a Linux indításvezérlője megsérül vagy törődik, rendszerünket lemezről akkor is el lehet indítani.

WindowMaker-felület

A gép újraindítását követően már egy működőképes Debian GNU/Linux csücsül a gépünkön, csak épp az alkalmazások hiányoznak még róla. Linuxunk első indulásakor fogadjuk el a Debian fejlesztőinek köszöntését a sikeres telepítés öröme, de hátradőlni még nincs okunk, hiszen akad dolgunk bőven. Első feladatunk rendszerünk néhány alapvető tulajdonságának meghatározása lesz. Első ízben döntenünk kell, hogy rendszeróránk a GMT (Greenwich Main Time – greenwichi idő) szerint járjon-e. Ezt csak akkor válasszuk, ha masinánkon a Linux az egyedüli operációs rendszer. Ha rendszeróránk a GMT szerint jár, akkor a nyári, illetve a téli időszámítás-váltás önműködően zajlik. A következő, amiben választanunk kell, az MD5 titkosító algoritmus használata a felhasználói jelszavak tárolására. Az MD5 lehetővé teszi, hogy nyolc karakternél hosszabb jelszavakat is használhassunk. Érdemes erre a kérdésre igennel felelni. A árnyékjelszófájl (shadow) használatára is igennel válaszoljunk, mert így a titkosított felhasználói jelszavakhoz csak a rendszergazda férhet hozzá. Tévedés ne essék: a rendszergazda sem tudja visszafejteni a jelszavakat, mivel ma még nem létezik olyan algoritmus, amely elfogadható időn belül elvégezné a jelszavak feltörését, de az árnyékjelszófájl megakadályozza, hogy a gyenge jelszavakat (például ugyanaz a jelszó, mint az azonosító stb.) a próbálgató módszer segítségével megfejtsék. Ezek az óvintézkedések nagymértékben növelik rendszerünk biztonságát.

A következő lépés a rendszergazda jelszavának beállítása. Megint csak rendszerünk biztonságára nézve törekedjünk arra, hogy ne könnyen megfejthető jelszót válasszunk. Ne feledjük: a jelszavak visszakereshetetlenek. Ezután alkalmunk nyílik egy saját felhasználó létrehozására is – ne hagyjuk ki ezt a lépést. Alapszabály, hogy a rendszerben rendszergazdaként csak akkor dolgozzunk, amikor valami olyan műveletet hajtunk végre, amely rendszergazdai jogosultságot igényel (például csomagok telepítése, eltávolítása stb.).

Ezt követően a modemes internetelés beállítására is lehetőségünk nyílik, ha az a telepítéshez szükséges. Mivel most a CD-ről való telepítést mutatjuk be, itt nemmel válaszolunk. A későbbiek során a PPP-kapcsolatot a `pppconfig` nevű csomag segítségével könnyedén beállíthatjuk. Ilyenkor a beállításhoz a `pppconfig` nevű programot kell indítanunk, ahol majd meg kell adnunk a kapcsolatunk nevét, a szolgáltatónk telefonszámát, továbbá a felhasználói nevünket és a jelszavunkat. Mode-műnket az alkalmazás önműködően megkeresi. Csatlakozni a `pon` *kapcsolat* utasítással fogunk, a kapcsolat bontására pedig a `pooff` parancsot használhatjuk.

Ezután az APT beállítása következik. A Woodyban minden csomag telepítése az APT-vel zajlik, így a CD-ken található csomagokat a gépünkre szintén ennek a segítségével pakolhatjuk fel. Ezért itt minden CD-t végig kell nézetünk és a rajtuk található összes csomag bekerül az APT adatbázisába. Ha készen vagyunk, egyéb APT-forrást is felvehetünk, például internetes Debian-tükröket.

Most kerülhet sor a telepítendő csomagok kiválasztására. Elsőként lehetőségünk nyílik a `tasksel` nevű alkalmazás használatára, amellyel előre elkészített beállítások közül választhatunk, megkímélve magunkat a csomagok egyenkénti válogatásától. Ezután a `dselect` program segítségével „finomíthatunk” ezen a beállításon. Az általunk kipróbált Woodyban a `tasksel` sajnos nem volt hajlandó elindulni, így a `dselect`-ben minden szükséges csomagot kézzel kellett kiválogatni. Reméljük, ezt a hibát hamarosan kijavítják.

A dselect használata

A `dselect` program használata először kicsit nehézkesnek tűnhet, pedig rendkívül hatékony alkalmazás. Mivel kezelésének elsajátítása nem könnyű feladat, szóljunk erről is pár szót, habár a ? megnyomásával is részletes útmutatást kaphatunk. Minden sor egy-egy csomagról ad tájékoztatást. Az első oszlopban a csomag pillanatnyi állapotát láthatjuk, például a már előzőleg feltelepített vagy telepítésre, eltávolításra, illetve megsemmisítésre (`purge`) kijelölt. A megsemmisítendő csomagoknál a különböző beállítóállományok is törölődnek. Ha ez a jelölésrendszer túl bonyolult, a `V` billentyű segítségével javíthatunk a helyzeten. Egy csomag állapotán az `INS`, – és `_` billentyűkkel tudunk változtatni. Az első a csomagot telepítésre jelöli ki, az utolsó kettő pedig törlésre, illetve megsemmisítésre.

A második oszlop a csomag minősítését tartalmazza, például hogy fontos alapsomag-e vagy csupán kiegészítő. Ezt a besorolás követi, amely tulajdonképpen azt mondja meg, hogy valójában mi is az a csomag (például leírás, hálózati alkalmazás, programozási könyvtár stb.). Ezt követően jön a csomag neve, majd a feltelepített és az elérhető változat száma. Végezetül pedig egy rövidebb leírást olvashatunk róla.

A `dselect` – mint minden rendes csomagkezelő – figyel a függőségekből adódó gondokra. Ha például grafikus alkalmazást szeretnénk telepíteni, azonban a grafikus rendszert még nem telepítettük, egy új ablakot kapunk, ahol listát láthatunk a további szükséges, illetve ajánlott csomagokról is. A `dselect`

általában önműködően kijelöli a csomag működéséhez elengedhetetlen további csomagokat, ezért az ilyen ablak megjelenésekor csak az `ENTER`-t kell buzgón nyomogatnunk. Előfordulhat azonban az is, hogy egy csomag pusztán léte a feltelepítendő csomagot megzavarja a helyes működésben. A `dselect` az ilyen esetleges ütközésekre is figyel, bár ezeket nem mindig tudja orvosolni, emiatt gyakran nekünk kell végiggondolnunk, mi is lenne számunkra az eszményi megoldás.

Ha ezzel is készen vagyunk, nyomjunk `ENTER`-t, és a telepítés kezdetét veszi. A telepítő először az összes csomagot kicsomagolja, majd csak ezután áll neki a beállításuknak. Készüljünk fel lelkileg, hogy számos kérdést kell majd megválaszolnunk. Például itt kerül sor a grafikus környezet beállítására is, amit szintén menüvezérelt alkalmazás segítségével tehetünk meg.

Grafikus rendszer

Ha már a grafikus rendszernél tartunk, a Woodyban a 3.x-es és a 4.x-es változatú X-kiszolgálók is megtalálhatók. Az X-kiszolgáló a Linux grafikus rendszerének a lelke, ez tartja a kapcsolatot a grafikus programok (X-ügyfelek) és a gépünk között. A 3-as változatnál minden videokártya-típusra külön X-kiszolgáló létezett, a 4-esnél pedig csak egyetlen X-kiszolgáló maradt, ugyanis a grafikus rendszer modulokból áll. Ha tehát a 3.x-es X-et szeretnénk használni, a megfelelő X-kiszolgálót a `dselect`-ben kell kiválasztanunk. Amennyiben a 4-esre esett a választásunk, az `xserver-xfree` nevű csomagot kell felraknunk. Ha több X-kiszolgálót is telepítettünk, ki kell választanunk, hogy melyiket szeretnénk használni. Ha a 4-es mellett döntünk, a beállításához az `xf86cfg` grafikus programot is használhatjuk. Tapasztalataink szerint a 4-es X is elég megbízhatóan működött, bár a Woody fejlesztésének ebben a szakaszában néhány alkalmazás még nem dolgozott alatta tökéletesen, míg a 3-ason gond nélkül futott. Akadtak azonban egyéb kisebb hibák is, például az, hogy a soros kapura csatlakozó szabványos Microsoft-egér időnként teljesen lefagyott.

Elérkeztünk a Woody telepítésének végéhez, most már akár be is jelentkezhetünk a rendszerbe. Ha további csomagokat is telepíteni szeretnénk, azt vagy a `dselect` segítségével, vagy ha ismerjük a csomag pontos nevét, az `apt-get install csomagnév` utasítással tehetjük meg.

Tapasztalatok

Ahogy már említettük, a Woody jelenleg próba alatt áll. Ehhez képest még mindig elég sok zavaró hiba található benne: a `tasksel` nem hajlandó működni, s a grafikus rendszerben kisebb hibák rejtőznek, ez azonban csak egy része a gondoknak. Például elég sok zavarba ejtő hibaüzenetet kapunk telepítés közben, továbbá az állandóan jelentkező *Neighbour table overflow* rendszerhibaüzenetet sem tudtam mire vélni – habár ez utóbbi jelenség a rendszermag újrafordításával megszüntethető.

Remélem, ezeket a hibákat hamarosan kiküszöbölik. Leszámítva e zavaró tényezőket, meg kell állapítanunk, hogy a Woody eléggé megbízhatóan működött. Sőt, úgy tűnt, hogy valamivel gyorsabb is, mint a nemrég megjelent Mandrake 8.1-es. Tapasztalatainkat összegezve: a Woody tökéletes választás akár kiszolgálónak, akár otthoni operációs rendszernek. Lehet, hogy a telepítése kissé körülményes, de az APT-rendszernek köszönhetően a frissítése gyerekjáték. Reméljük, az üzembiztos Woody-kiadásra már nem sokáig kell várunk, és reméljük azt is, hogy hamarosan kinövi gyermekbetegségeit.

Zaphod, zaphodmail@freemail.hu